

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

RD LAW LIBRARY

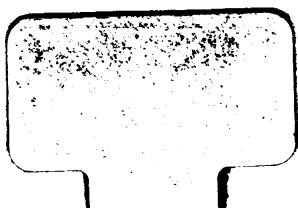
059 353 821

NAGY

A kereskedelmi törvény
revisioja
1900

HUN
929
NAG

HARVARD
LAW
LIBRARY

60
14. sz. sz. sz.
MAGYAR JOGÁSZEGYLETI ÉRTEKEZÉSEK.

168.

XIX. KÖTET. 7. FÜZET.

A
KERESKEDELMI TÖRVÉNY
REVISIÓJA.

206

ÍRTA

DR. NAGY FERENCZ.

BEOLVARTATOTT A MAGYAR JOGÁSZEGYLET 1899. ÉVI DECEMBER 16-ÁN
TARTOTT TELJES-ÜLÉSÉN.

PRINTED IN HUNGARY

BUDAPEST.

STANKEIN-YÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1900.

~~1900. évi kiadás~~

A Magyar Jogászegylet igazgató választmányának tagjai:

Elnök:	<i>Dr. Vavrík Béla</i> curiai tanácselnök;
alelnökök:	<i>Dr. Beck Hugo</i> curiai bíró; <i>Dr. Vécsey Tamás</i> egyetemi tanár; <i>Dr. Környey Ede</i> ügyvéd;
titkárok:	<i>Dr. Fayer László</i> egyetemi rk. tanár, <i>Dr. Illés Károly</i> ügyvéd, nyug. kár. ügyész; <i>Dr. Szladits Károly</i> kir. albíró; <i>Dr. Vámbéry Rusztem</i> törvényszéki jegyző;
ügyész:	<i>Dr. Kenédy Géza</i> ügyvéd;
pénztárnok:	<i>Dr. Szivák Imre</i> ügyvéd;
könyvtárnok:	<i>Dr. Tarnai János</i> kir. táblai bíró;

választmányi tagok:

<i>Dr. Barna Ignác</i> kir. táblai bíró;	<i>Dr. Balogh Jenő</i> kir. táblai bíró;
<i>Dr. Baumgarten Izidor</i> igazságügy-miniszeri osztálytanácsos;	<i>Dr. Kovács Gyula</i> egyetemi tanár;
<i>Dr. Concha Győző</i> egyetemi tanár;	<i>Lányi Bertalan</i> min. tanácsos;
<i>Dr. Chorin Ferencz</i> ügyvéd, orsz. képviselő;	<i>Dr. Márkus Dezső</i> törvénysz. bíró;
<i>Czorda Bódog</i> curiai másodelnök;	<i>Dr. Nagy Dezső</i> a budapesti ügyv. kamara titkára;
<i>Dr. Dárday Sándor</i> az állami számvevőszék alelnöke;	<i>Dr. Nagy Ferencz</i> egyet. tanár;
<i>Dr. Fabiny Ferencz</i> curiai bíró;	<i>Dr. Nagy Ödön</i> keresk. és váltótörvényszéki elnök;
<i>Dr. Fodor Armin</i> törvénysz. bíró;	<i>Oberschall Adolf</i> curiai tanácselnök;
<i>Dr. Friedmann Bernát</i> ügyvéd;	<i>Dr. Plósz Sándor</i> igazságügy-miniszer;
<i>Dr. Gruber Lajos</i> kir. alügyész;	<i>Dr. Reichard Zsigmond</i> albíró;
<i>Dr. Győry Elek</i> a budapesti ügyvédi kamara elnöke;	<i>Dr. Schwarz Gusztáv</i> egyet. tanár;
<i>Halmágyi Sándor</i> kir. táblai bíró;	<i>Székes Ferencz</i> curiai bíró;
<i>Hammersberg Jenő</i> kir. ügyész;	<i>Székely Ferencz</i> curiai bíró;
<i>Hérics Tóth János</i> kir. tábl. tanácselnök;	<i>Tóth Gáspár</i> ügyvéd;
<i>Hodossy Imre</i> ügyvéd, orsz. képviselő;	<i>Tóth Lőrincz</i> nyug. curiai tan. elnök;
<i>Dr. Imleng Konrád</i> kir. táblai tanácselnök;	<i>Vargha Ferencz</i> kir. táblai bíró;
<i>Dr. Kalmen Mór</i> curiai bíró;	<i>Dr. Wlassics Gyula</i> vallás- és közoktatási miniszer;
	<i>Dr. Zsigmond Benő</i> egyetemi tanár.

MAGYAR JOGÁSZEGYLETI ÉRTEKEZÉSEK.

168.

XIX. KÖTET. 7. FÜZET.

A

KERESKEDELMI TÖRVÉNY
REVISIÓJA.

IRTA

Dr NAGY, FERENCZ.

FEOLVASTATOTT A MAGYAR JOGÁSZEGYLET 1899. ÉVI DECEMBER HÓ 16-ÁN
TARTOTT TELJES-ÜLÉSÉN.

PRINTED IN HUNGARY

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1900.

HUN
929
NAG

10, 57
14

APR 17 1933

I.

Immár közel 25 éve, hogy kereskedelmi törvényünket megalkottuk. Nem túlhosszú idő egy szerves nagy törvénykönyv életében. Az európai kereskedelmi jog anyajoga, a francia *Code de commerce* (bár nem változatlan alakban), már nem-sokára száz esztendős lesz! De elég hosszú arra, hogy a tapasztalatok alapján ítéletet mondhassunk a fölött, vajjon a hozzáfűzött remények megvalósultak-e? Megfelelt-e a forgalmi élet követelményeinek? Megbízható támasza volt-e folyton fejlődő kereskedelmünknek? Védpajzsul szolgált-e a visszaélések ellen? Összhangzásban áll-e még ma is a sok tekintetben megváltozott életviszonyokkal?

Ha visszatekintünk a kereskedelmi törvény keletkezési történetére: el kell ismernünk, hogy kevés törvényünk készült nagyobb gondnal és körültekintéssel; úgy hogy kereskedelmi törvényünket bátran legjobb törvényalkotásaink közé sorozhatjuk. Részt vettek annak előkészítésében úgy a jogászai elem, mint a legközvetlenebbül érdekelt kereskedői osztály legjelesebb képviselői. Az alapul szolgált tervzet kellő tájékoztatást nyújtott a törvény célja, berendezése és tartalma iránt, s beható megvitatásban részesült úgy a nyilvánosság, mint az összehívott szaktanácskozmány által. Nem mulasztottunk el semmit, a mi szükséges volt, hogy ezt a nagy és előttünk még kevésbé ismert feladatot méltóan megoldjuk. Hogy nem volt eredeti alkotás, hogy nem fakadt a nemzet saját jogi öntudatából, hanem idegen mintákon épült fel: ki ütközhetik meg ezen, a mikor még alig ráztuk le a nemzetellenes önkényuralom jármát s ennek előtte sem volt módunk közvetlenül megismerkedni a szabad forgalmi élet intézményeivel és követelményeivel? Csakis arról lehetett szó, hogy a legjobb s oly mintákat kövessünk, melyek a hazai viszonyokhoz legrokonabb viszonyok alapján keletkeztek; az

pedig általánosan el volt ismervé, hogy a német kereskedelmi törvény az összes európai hasonló törvények között csakugyan a legjelesebb volt s kereskedelmi összeköttetéseinket s a kereskedelmi és hiteli viszonyokat tekintve hozzánk legközelebb állott. Szinte csodálkozni lehet azon, hogy szolgálabb módon nem utánóztuk a német törvényt, hogy a modern forgalmi jogélet iskolája nélkül mégis képesek voltunk kritikát is gyakorolni fölötte, sokat mellőzni belőle, a mit nem helyeseltünk, sokat másként csinálni, sokat felvenni a mi törvényünkbe, a mi a német törvényben hiányzott. A fődolog mindenesetre az volt, hogy olyan törvényt alkossunk, a mely idegen származása daczára nyelvében és tartalmában könnyen és gyorsan *indigenává* váljék s úgy simuljon a nemzet testéhez, hogy azzal mielőbb szervesen összeforrjon. Ez pedig a kereskedelmi törvénynek kétségtelenül sikerült. Magyaros és világos nyelvezete, külső rendszerének áttekinthetősége csakhamar népszerűvé tette úgy a jogászok, mint a kereskedők körében. Az irodalom a legmelegebb rokonszenvvel teljesítette ismeretét s a bíróságok legjobb erőit bizták meg annak alkalmazásával és magyarázatával. Valóban bámulatos, mily gyorsan assimiláltuk ezt az új nagy joganyagot s ha ebben hathatós segítségünkre volt is ugyancsak a gazdag német irodalom és gyakorlat: pár év alatt már annyira otthon éreztük magunkat a kereskedelmi törvény házában, hogy az idegen származás tudatának ébrentartása mindinkább háttérbe szorult s folyton erősödő önállóságra tettünk szert annak feldolgozásában. De vajjon sikerült volna-e a gyors assimilatio, ha át nem lettünk volna hatva annak tudatától, hogy a kereskedelmi törvény intézkedései *tartalmilag* is teljesen megfelelnek a hazai viszonyoknak? Nem bizonyítja-e éppen ez a körülmény legjobban, hogy azt kereskedelmi forgalmunk érdekeivel, a közhitel követelményeivel összhangban állónak tekintettük? Hiszen lehettek véleménykülönbségek egyik-másik intézkedés czélszerűsége, helyessége iránt. De hogy a kereskedelmi törvény a maga egészében véve jó törvény volt: azt mindenki elismerte. S ne feledjük el, hogy a kereskedelmi törvény még nagy *közjogi és általános magánjogi* missiót is végzett. Megteremtette a jogegységet a magyar korona összes országai között s ez által közelebb hozta egymáshoz azokat a terü-

leteket és nemzetiségeket, melyek hosszú időn át külön jogi életet éltek. S előkészítette a talajt a polgári törvénykönyv megalkotására, melynek számos intézkedéseit már maga anticipálta s a gyakorlatba mint általános érvényűeket ültette át.

II.

Bármily jeles törvényalkotás volt is azonban a kereskedelmi törvény, s bármennyire meg voltunk győződve arról, hogy kereskedelmi viszonyaink beláthatlan időre a legjobb szabályozót bírják benne, sajnos, mindinkább azt kellett tapasztalnunk, hogy minél belterjesebben alakultak kereskedelmi és hiteli viszonyaink, annál több kinövés és viuszaélés keletkezett, s nélkül, hogy a kereskedelmi törvény azokat megakadályozhatta vagy orvoslást nyújthatott volna; sőt olyan körjelenségek merültek fel, melyek épen a kereskedelmi törvény intézkedéseiben gyökereztek. Alig telt bele két esztendő, mi közben az új váltótörvény (1876. évi XXVII. t.-cz.) is létre jött, máris be kellett látnunk, hogy valamint hiteltörvényhozásunk általában, azonképen a kereskedelmi törvény is tulzott *liberalizmusnak* hódol, a mely lehetővé teszi, hogy a gyengébb társadalmi elemek az erősebbek által kizsákmányoltassanak. Már 1877-ben szükségesnek találtuk a már az 1868. évi XXXI. t.-cz. által kimondott s a kereskedelmi törvény által még kiterjesztett *kamatvételi szabadságot* korlátozni, legalább annyiban, hogy maguk a bíróságok ne legyenek kénytelenek az uzsorát védszárnyaik alá venni; sőt később, az 1883. évi XXV. törvénycikkbe foglalt *uzsoratörvény* által az uzsora ellen tevőlegesen is kényszerültünk fellépni. Ugyancsak 1883-ban a XXXI. t.-cz. által segítséget kellett nyújtanunk a közönségnek azon nagymérvű fosztogatások ellen, melyeket a furfangos bankárok és azok ügynökei az u. n. *részletügylet* útján követtek el. A Büntetőtörvény (1878: V. t.-cz.), az új Csődtörvény (1881. XVII. t.-cz.), az új Ipartörvény (1884: XVII. t.-cz.) is fokozta a védelmet a szédelgések és visszaélések ellen. De ezek csak tovább terjedtek. Ha egyik ponton visszaszorítottak, felbukkantak más ponton: napirendre kerültek a keserű panaszok az *ügynökök*, különösen

a biztosítási és árurészleti ügynökök üzelméi ellen; azután következtek a népboldogító *szövetkezetek* általi kizsákmányolások, elleptek bennünket a *külföldi biztosító társaságok*, szaporodtak a hitelezők megkárosítására irányuló *üzletátruházások*, halomszámra buktak a szegény emberek filléreit elspeculáló *takarékpénztárak* s még azt is meg kellett érnünk, hogy egész vidékek tönkretétettek oly ügyletek által, melyekről mindig azt hittük, hogy csak a tőzsdén vagy azzal állandó viszonyban álló kereskedők körében fordulnak elő. Egyideig azzal a gondolattal vigasztaltuk magunkat, hogy a bajok csak részlegesek, a melyeknek orvoslása egyes speciális törvények útján is lehetséges, anélkül, hogy a kereskedelmi törvényt egészében véve meg kellene bolygatnunk. E gondolattól vezérelve készültek is egyes törvényjavaslatok; így nevezetesen az *ügynökökről*, a *biztosítási vállalatokról*, az *árurészletügyletről*, a *tisztességtelen versenyről*; sőt a *szövetkezetekről* nemcsak javaslat készült, hanem ez az 1898: XXIII. törvénycikkben, habár csak részben, törvényerőre is emelkedett. Mindinkább közmeggyőződésé kezd azonban válni, hogy ily részleges javítások már nem elégségesek, hanem elérkezett már az az idő, hogy a kereskedelmi törvényt a maga egészében kell revisio alá vennünk.

Hogy mennyire általános már ez a meggyőződés, annak bizonyosságául elég arra utalnom, hogy alig van kereskedelmi testület, mely évi jelentésében vagy külön kormányfelterjesztésben a kereskedelmi törvény revisióját ne követelte volna; hogy a múlt évben Szegeden tartott II. országos kereskedelmi kongresszus *dr. Schreyer Jakab* tagtársunk megokolt indítványára egyhangulag ily irányú határozatot enuniciált s hogy a kérdés már ismételve az országgyűlésen is szóba hozatott. Támogatják a követelményt egyébiránt nemcsak a hazai viszonyok, hanem a *külföldi példák* is. A kereskedelmi törvény megalkotása óta a kereskedelmi jog a külföldön oly nagymérvű változásokon ment keresztül, melyeknek hatása alól magunkat annál kevésbé vonhatjuk ki, minél sűrűbbekké váltak kereskedelmi összeköttetéseink a külföldi nemzetekkel s minél inkább arra kell törekednünk, hogy a külföldtől el ne maradjunk. Egész sora az új kereskedelmi törvényeknek s bevágó részleges törvényeknek keletkezett a mi kereskedelmi törvényünk óta, melyeket bizo-

nyára figyelembe vettünk volna, ha előbb keletkeznek. Már 1881-ben megalkottatott a *schweizi* kötelmi jogi törvény, a mely a kereskedelmi jogviszonyokat is szabályozza. 1882-ben keletkezett az új *olasz* kereskedelmi törvény, a mely lényegileg az 1887. évi új *román* és részben az 1897-ben készült *bulgáriai* kereskedelmi törvénybe is átment. 1886-ban új kereskedelmi törvény készült *Spanyolországban* s 1888-ban *Portugáliában*.

S ha mindezek és más újabb külföldi törvények figyelmen kívül maradtak volna is, lehetett-e elzárkózni azon nagyjelentőségű esemény hatása elől, hogy maguk a *németek* is, a kiknek kereskedelmi törvénykönyvére a magyar kereskedelmi törvényt alapítottuk, szükségesnek találták a revisio terére lépni s ennek eredményeképen 1897. évi május 10-iki kelettel új kereskedelmi törvényt alkottak, mely egészben véve 1900. évi január 1-én fog életbe lépni? Sokan vannak, a kik úgy érzik, mintha ez a tény egymaga is elegendő okul szolgálna a mi kereskedelmi törvényünk módosítására. Mert lehet-e tovább fentartani egy épületet, mely alól egyszerre kimozdítják annak alapkövét? De ha el is képzelhetők, hogy a magyar kereskedelmi törvény nekünk jó lehet annak daczára, hogy a németek a magukéval már nem tudnak kijönni: ez csak azon feltétel alatt áll, ha nálunk olyan bajok, a melyek a német kereskedelmi törvény revisióját szükségessé tették, nem fordultak volna elő. Midőn azonban azt látjuk, hogy a németeknél a revisio nagy részben ugyanolyan bajok orvoslását czélozza, a milyenek nálunk is felmerültek: lehet-e csodálkozni azon, hogy az új német kereskedelmi törvény oly nyomást gyakorol a magyar közvéleményre, melynek hosszabb időre ellentállni képtelen?

III.

Nem szándékozom ezúttal részletesen ismertetni mindazokat a változtatásokat, melyeket az új német kereskedelmi törvény a régin tett. De annál szükségesebbnek tartom végig menni a magyar kereskedelmi törvényen, hogy közelebbről lássuk, mennyi az, a mi saját tapasztalataink szerint a revisióra szorul, s vajjon ez csakugyan oly kiterjedésű-e, hogy nemcsak egyes

részletek, hanem az egész kereskedelmi törvény megjavítása szükséges?

A kereskedelmi törvény rendszerét követve, különösen a következő részek azok, melyek köztudomás szerint változtatásra vagy kiegészítésre szorulnak:

1. Az I. rész 3. czime, a mely a *kereskedelmi cégekről* szól. A tapasztalat azt bizonyította, hogy gyakran használtatnak oly cégek, melyek a közönség félrevezetésére szolgálnak, a nélkül, hogy a kereskedelmi törvény módot nyujtana azokat eltiltani. Nagyhangzású cégfeliratokkal úton-útfélen lehet találkozni s a cég mint név alig tűnik ki a reklámtoldások mellett. Némi segítségére jött ugyan a kereskedelmi törvénynek az új ipartörvény 58. §-a, mely szerint a kereskedő nem használhat cégén, nyomtatványain vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvényeket vagy adatokat, melyek a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelnek. De ez az intézkedés sem bizonyult kielégítőnek. Különösen a *cég-* és azzal kapcsolatos *üzletátruházás* az, a mely a kereskedelmi törvényben nincs úgy szabályozva, hogy főleg a hitelezők megkárosítása megakadályoztassék. A kereskedelmi törvény 12. és 20. §-a a cég- és üzletátruházásnál a teljes szerződési szabadságot emeli érvényre: a cég és üzlet folytonossága daczára az átvevő az üzleti tartozásokért csak akkor felelős, ha azokat szerződésileg átvállalta. Az előbbi cégtulajdonos tehát eladhatja az üzletet s elviheti az érte kapott pénzt, a nélkül, hogy a hitelezők még az üzletben levő árukból is kielégítést kaphatnának. S még hozzá jó ideig nem is birnak tudomással arról, hogy az üzlet már többé nem azé, a kinek cége alatt folytattatik. Szaporítja a visszaéléseket, hogy a hitelezők még abban az esetben sem foglalhatják le az üzleti vagyont, ha az üzlettulajdonos nem lép ki, hanem benne marad, úgy, hogy maga mellé társat vesz. Mert habár a keresk. törvény 89. §-a kimondja is, hogy a ki valamely közkereseti társaságba lép, a belépése előtt keletkezett társasági kötelezettségeikért a többi tagokkal egyenlően felelős: ez csak a már fennálló társaságba való belépésre vonatkozik; de ha új társaság keletkezik, a mely egy fennálló egyéni üzletet vesz át, ugyancsak a 20. §. alkalmazandó, úgy, hogy a társaság ellen az egyéni üzlet adósságai miatt annál kevésbbé lehet fel-

lépni, mert a kereskedelmi törvény 95. §-a az egyes tag magántartozásai miatt a társasági vagyont lefoglaltatni nem engedi.

2. Lényeges módosításokra és kiegészítésre szorul továbbá a kereskedelmi meghatalmazottakra vonatkozó V. czim. Különösen a kereskedelmi utazók és ügynökök jogköre az, a mely itt behatóbb szabályozásra szorul, mire nézve már ezen egylet kebelében is tanulságos vita folyt. Túrhetlen dolog, hogy az ügynökök oly gyakori megbízhatatlansága ne az őket alkalmazó kereskedők, hanem a közönség rovására essék. De vannak e czimben más határozatok is, melyek ki nem elégitők. Utalok pl. a kereskedelmi törvény 48. §-ára, mely szerint nyugtatott számlára csak akkor lehet fizetni, ha a számla az áruval együtt kézbesítettik, holott általános gyakorlat, hogy a pénzbeszedés a nyugtatott számlával egyedül történik. Igaz ugyan, hogy az üzleti gyakorlat, mint u. n. tényleges kereskedelmi szokás, a kereskedelmi törvény 267. §-a értelmében a kereskedelmi törvénnyel szemben is tekintetbe vehető. De a bíróságok gyakran csak a kereskedelmi törvény 1. §-át tartják szem előtt, a mely szerint a kereskedelmi szokás a kereskedelmi törvénynek nem derogálhat, — a mi pedig helyesen csak az u. n. jogszokásra vonatkoztatható — e mellett az üzleti gyakorlat sok esetben nehezen igazolható.

3. A segédszemélyzetre vonatkozó VI. czim, a mely az új ipartörvény által inkább csak formailag módosított, sem maradhat jelenlegi állapotában s különösen a *felmondási idő* szorul módosításra. A törvény erre nézve is a szerződési szabadság elvét követi, de ez oly inhumánus kikötésekre vezetett, a melyek a segédszemélyzet állását szerfölött prekáriussá teszik. E mellett szabatosabbá kell tenni a törvényt arra nézve, kik értendők a kereskedelmi segédszemélyzet fogalma alatt? Így hogy csak egyet említek: meg kell szüntetni azt a vitát, a mely a körül forog, vajjon a cégvezető is ide tartozik-e vagy nem?

4. A kereskedelmi társaságok joga elsősorban némi kiegészítést kell hogy nyerjen a gyakorlatban sokszor előforduló *csendes vagy nevezetlen társaság* (*stille Gesellschaft*) szabályozása által. Más, külföldön meghonosított társasági fajok behozatalát, mint pl. az 1892 április 20-án kelt német törvény által szabá-

lyozott s a közkereseti és részvénytársaság kombinációján alapuló korlátozott felelősségű társaságé (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*), melyet e testület kebelében Neumann Ármin tagtársunk ismertetett, talán elmellőzhetjük ugyan, bá. a kérdést alapos megfontolás tárgyává kell tennünk. Annál kétségtelenebb azonban különösen a részvénytársasági és szövetkezeti jog gyökeres revisiójának szüksége. Az utóbbira nézve e szükség még nem nyert teljes kielégítést a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló 1898: XXIII. t.-cz. által, mert azok a szövetkezetek, melyek az Országos központi hitelszövetkezetbe való belépéssel vagy a nélkül az új törvény uralma alá nem helyezkednek, tovább is kizárólag a kereskedelmi törvény rendelkezései alatt állanak, a melyek éppen lehetővé tették, hogy a szövetkezetek terén oly sok visszaélés keletkezzék s a szövetkezetek nyereszkesedési célokra használtassanak fel. A szövetkezeti jog általános reformja tehát, a mint azt az általam szerkesztett eredeti törvényjavaslat céllozta, ha nem is külön törvényben, de a kereskedelmi törvény revisiójával kapcsolatban, tovább is napirenden van. De nem kevésbbé elodázhatlan a részvénytársasági jog reformja. A normatív-szabályok rendszere, melyet a kereskedelmi törvény, ellentétben a korábbi engedélyezési rendszerrel, követ, helyes ugyan s továbbra is fentartandó. De e rendszer nálunk oly liberálisan és enyhén van keresztülvive, hogy sem az alapítás és ügykezelés soliditását és kellő ellenőrzését nem biztosítja, sem a visszaéléseket meg nem akadályozza. Utalok különösen a nem készpénzbeli betétekre vonatkozó intézkedésekre, melyek az aránytalan tulbcslések ellen egészen hatálytalanok; a törvényeségi ellenőrzés gyengeségére; a felügyelőbizottsági intézmény teljes elkorcsosodására; a mérlegek és egyéb számadások gyakori megbízhatlanságára, stb. Okvetlenül szükséges tehát különösen az 1884. évi német részvénytörvény példájára, a mely az új német kereskedelmi törvénybe is átmént, szigorúbb rendszabályokat felállítani s gondoskodni arról, hogy az alapítás és ügykezelés hatályosabb ellenőrzés alá kerüljön. A részvénytársasági jog revisiójának keretében helyén való lenne esetleg azokat a különleges garantiákat is felállítani, melyek a takarékpénztári betevők érdekeinek megóvására kívánatosnak mutatkoztak.

5. Áttérve a kereskedelmi ügyletekről szóló második részre, ennek első, vagyis általános címében különösen a kereskedelmi utalványok joga szorul kiegészítésre a most már nálunk is jobban elterjedő *cheque* szabályozása által, melyre nézve az újabb német és osztrák javaslatok, a skandináv és más külföldi törvények bő útmutatást adnak. Behatódó szabályozást igényel továbbá a *folyószámla-szerződés* (*Conto-corrent*), melyre nézve a kereskedelmi törvény csak egy-két hiányos intézkedést tartalmaz.

6. Az egyes kereskedelmi ügyletek közül mindenekelőtt a vétel (II. cz.) szorul többrendbeli módosításra és kiegészítésre. Így nevezetesen azok az intézkedések, melyek a minőségi hibák érvényesítését korlátozzák, s a melyek főleg az üzleti ügyekben tapasztalatlan vidéki közönségre nézve veszélyeseknek bizonyultak. A záros (*fix*) határidő-ügyletekre vonatkozó szabályokat sem lehet abban az általánosságban fentartani, mint azt a kereskedelmi törvény rendeli s bele kell vonni a *revisio* keretébe különösen a *gabonaelővételi* ügyleteket is, melyek az utóbbi években oly nagy pusztításokat tettek s oly elkeseredett harczot provokáltak. Bármennyire vitassák az érdekelt kereskedői körök, hogy ezek legitim ügyletek s nem az uzsora fogalma alá eső hitelezések, az elől még sem lehet szemet hűnyni, hogy az egyszerű földműves ember, a kinek fogalma sincs a tőzsdei árconjunctionrák mozgó tényezőiről, nem helyezhető egy vonalba az ezek iránt tájékozott s ellenük védekezni tudó kereskedővel s azért nem méltányos öt aránytalan árkülönbözetek fizetésének kitenni s ezáltal a tőzsdéspekuláció örvényébe belesodorni. Ide tartozik végül az annyira elterjedt s annyi jogosult panaszra okot szolgáltatott *árurészletügylet* szabályozása is, ha ugyan ez már előbb külön törvény alakjában nem vitetnék keresztül.

7. A *bizományi ügyletnél* (III. czim) lényeges javításra szorulnak különösen az u. n. *önszerződési jogra* vonatkozó intézkedések, melyek nem elégségesek annak megakadályozására, hogy a bizományosok a megbízók rovására ne spekuláljanak s őket nagyobb veszteségekbe ne sodorják.

8. Számos módosításra és kiegészítésre szorul továbbá a *fuvarozási jog* (V. czim). A *revisio* feladata különösen a berni

nemzetközi egyezmény (1892: XXV. t.-cz.) határozatainak összeegyeztetése a belföldi fuvarozási joggal, úgyszintén a *belvízi hajózás* különös viszonyainak szabályozása, a melyre nézve az 1895 június 15-én kelt német belvízhajozási törvény (*Binnenschiffahrtsgesetz*) szolgálhat irányadónak.

9. A *közzraktári ügylet* (VI. czim) sem maradhat érintetlenül különösen annak folytán, hogy nálunk újabban számos oly raktárvállalat keletkezett, melyek a kereskedelmi törvényben előírt félmillió forintnál kisebb alaptőkével bírván, sem a közzraktárak törvényes fogalma alá nem esnek, sem közzraktári jegyeket (warrantokat) ki nem állíthatnak, de azért mégis közzraktáraknak neveztetnek s azok módjára működnek.

10. Végül különösen a *biztosítási jog* (VII. czim) az, melynek *revisiója* már hosszabb idő óta napirenden van. Midőn *Szilágyi Dezső* volt igazságügyminiszter. a biztosítási jog reformját 1894-ben megindította, *Beck Hugó* t. barátomat és engem bizott meg a megfelelő törvényjavaslatok kidolgozásával és pedig olyképen, hogy előbbi a biztosító-társaságok alapítására, ügykezelésére és ellenőrzésére vonatkozó részt vállalta magára, reám pedig a biztosítási jog anyagi, magánjogi részének: a *biztosítási ügyletből* folyó jogviszonyokra vonatkozó szabályok *revisiója* bízott. A Beck-féle javaslat tudvalevőleg régen elkészült s közzététetett; az én javaslatom elkészülte azonban azért késik, mert mindaddig, míg a biztosító-társaságok felügyelete és ellenőrzése hatályosabbá nem tétetik, a magánjogi intézkedések *revisiója* úgy sem lendíthet sokat a biztosított közönség érdekein. Be kell tehát várni, hogy a Beck-féle javaslat sorsa eldőljön, mielőtt az anyagi biztosítási jog reformjához fognánk. Mindenesetre a kereskedelmi törvény *revisiójának* ezt is magába kell foglalnia, ha és mennyiben a biztosítási jog reformja előbb külön törvény alakjában nem vitetik keresztül. Magától értetődik, hogy a biztosítási jog reformjának körében különösen a *biztosítási ügynökök* oly sok panaszra okot szolgáltató eljárása is szabályozást kell hogy nyerjen, a mint ezt a XI. magyar joggyűlés is kifejezésre hozta.

IV.

E hosszú felsorolásból, a mely pedig egyáltalában nem kimerítő, s melynél szándékosan tartózkodtam attól, hogy a reform közelebbi tartalmát is megjelöljem, eléggé meggyőződhetünk arról, hogy a kereskedelmi törvény anyagából sokkal több az, a mi javításra szorul, mint a mennyi egyes szórványos novelláris intézkedések keretébe beférne, hogy valóban csak az *általános revisio* az, a mely a revisionális munka kiterjedésének megfelel. Ez véleményem szerint akkor is áll, ha a kereskedelmi törvény *rendszerét* magát érintetlenül hagynók s épen csak az egyes különleges materiák módosítására és kiegészítésére szorítkoznánk. Mennyivel inkább áll tehát abban az esetben, ha arra a meggyőződésre jutottunk volna, hogy a kereskedelmi törvény rendszerét is meg kell változtatni, hogy ez sem felel meg a mi viszonyainknak. A kereskedelmi törvény tudvalevőleg az ú. n. *vegyes* rendszeren épült fel, a mely szerint a kereskedelmi jog nem csupán a kereskedők joga, hanem a nemkereskedőkre is kiterjed, még pedig nemcsak akkor, ha kereskedőkkel kötnek ügyleteket, hanem enélkül is az ú. n. tárgyilagossá (*objectiv*) vagy feltétlen (*absolut*) kereskedelmi ügyletek alapján, melyek speculationális természetűknél fogva akkor is kereskedelmi ügyletek, ha egyik fél sem kereskedő. (Kereskedelmi törvény 258. §). A mennyiben pedig a kereskedelmi jog a kereskedők joga, a törvény *taxative* felsorolja azokat az ügyleteket, melyeknek iparszerű kötése a kereskedői minőséget megalapítja. (Kereskedelmi törvény 258., 259., §§.) Ezt a rendszert szintén a német kereskedelmi törvénytől vettük át s annál nagyobb megnyugvással fogadtuk el, mert azt láttuk, hogy az újabb kereskedelmi jog mindenütt levetette kizárólagos osztályjog jellegét, a minővel régebben birt, sőt a francia *Code de commerce* s közvetlen utánzatai még erősebben objectivisálták a kereskedelmi jog kiterjedési körét, mint a német kereskedelmi törvény. Ismertük ugyan azokat az ellenvetéseket, melyek e vegyes rendszer ellen felhozattak: hogy kissé complicált, hogy a kereskedelmi jog különös szabályai csak a hivatásos kereskedelem

körében fejlődtek ki, tehát csak ennek számára tarthatók fenn. De ezzel szemben mi sem zárkozhattunk el azon tekintet elől, hogy a kereskedelmi speculációk a kereskedői hivatástól függetlenül is gyakran fordulnak elő, hogy a modern forgalmi élet általában bizonyos kereskedelmi jelleget öltött, commercialisálódott, minélfogva nincs meg többé annak a jogosultsága, hogy a kereskedők és nemkereskedők azonos ügyleteit különböző jogi elbírálás alá helyezzük. Annál kevésbé lehetett szó arról, hogy a magunk kereskedelmi törvényét, ellentétben az általános európai fejlődéssel, az alanyi rendszeren építsük fel, mert azt láttuk, hogy a kereskedelmi jog az általános kötelmi jogot is a maga szellemében átalakítja, hogy erős törekvés mutatkozik arra, hogy az általános kötelmi jog annyira kereskedelmivé tétessék, miszerint külön kereskedelmi jogra ne is legyen szükség, a mint hogy pl. Schweizban e törekvés meg is valósíttatott nálunk is voltak, a kik ezt indítványozták.

De ime, ismét a mi mestereink: maguk a németek azok, a kik ezt a rendszert jónak találták megint félredobni s ezzel oda jutottunk, hogy a kereskedelmi törvény *rendszerének, oszlopainak* szilárdságába vetett bizalmunk is meg van rendülve.

Az új német kereskedelmi törvény két irányban változtatta meg az előbbi törvény rendszerét:

1. a *kereskedő* fogalmának kiterjesztése által oly üzletek bevonásával, melyek nem szorosan kereskedelmi üzletek, hanem csak kereskedelmi módon folytattatnak, nem vévén ki még az ingatlanok adásvételére irányuló üzleteket sem, melyek eddig, úgy mint nálunk, a kereskedelmi jog köréből ki voltak zárva;

2. a *kereskedelmi ügyletek* körének korlátozása által kizárólag a *kereskedők ügyleteire*, úgy, hogy a nemkereskedők által is köthető tárgyalagos kereskedelmi ügyletek categoriája teljesen mellőztetett.

Az új német kereskedelmi törvény tehát egyrészt megbontotta azt a szigorú kölcsönösségi viszonyt, mely a kereskedő és a kereskedelmi ügyletek között létezett s bár ezzel a kereskedelmi jog kiterjedési körét tágította is, de másfelől a kereskedelmi ügyleteknek tisztán alanyi alapra való helyezése által visszalökte ismét a kereskedelmi jogot azon szűk határok közé,

a melyek között régente mozgott. Csak annyiban nem ment vissza egészen a kereskedői osztályjogra, a mennyiben a kereskedő által nemkereskedővel kötött ú. n. *egyoldalú* kereskedelmi ügyletek ezentúl is a kereskedelmi törvény szerint bírálандók el, sőt e szabály azon kivétel mellőzése által, mely szerint a kézművesek eladásai kereskedelmi ügyleteknek nem tekintetnek, még általánosabb lett, bár másfelől a szabály alóli kivételek, így különösen a vételnél, szaporítottak.

Nem akarok, sőt hozzáteszem, nem merek még végleges ítéletet mondani a német kereskedelmi jog e gyökeres rendszerváltozása fölött. Magában Németországban is vannak sokan, a kik e változtatást helytelenítik, sőt azzal vádolják az új törvényt, hogy egyoldalú *agrárpolitikai* befolyások alatt készült. Annyi azonban bizonyos, hogy a kereskedelmi törvény revisiójánál nehéz lesz az új német kereskedelmi törvény nyomását a rendszer tekintetében ellensúlyozni. Az *agrárius* tendenciák nálunk is tért foglalnak s a kereskedelmi jog alkalmazásának korlátozása legalább abban az irányban, hogy a kereskedők és nemkereskedők között kötött ügyleteknél az utóbbiak nagyobb mértékben vonassanak ki a kereskedelmi törvény szigorú rendelkezései alól: még nem agrárius szempontból is méltányosnak mutatkozik. Ha a jelenlegi rendszert a német példa ellenére is meg fogjuk tarthatni: azt leginkább annak a körülménynek fogjuk köszönni, hogy a szóban forgó rendszerváltoztatás esetében a magyar kereskedelmi jog kiterjedési köre nemcsak alanyilag, hanem *területileg* is szűkebbé válnék. Mert a tárgyilagos kereskedelmi ügyletek elejtése folytán ezek az ügyletek kizárólag az általános magánjog uralma alá kerülnének, s minthogy erre nézve Horvát-Szlavonországnak autonómiája van, elvesztenők reájuk nézve azt a jogegységet, melyet a közös magyar törvényhozás hatásköre a kereskedelmi jog terén biztosít. Ez talán mégis túlságos ár volna azckért a vélt előnyökért, melyek a rendszer egyszerűsítéséből s a kereskedelmi jog szigorának elvi visszaszorításából származhatnak!

V.

Eddig a kereskedelmi törvény revisióját csak saját különös intézkedései szempontjából néztük, tekintet nélkül arra a viszonyra, melyben a kereskedelmi jog az *általános magánjoghoz* áll. Ám tudvalevő dolog, hogy a kereskedelmi jog kiterjedési köre és tartalma lényegesen befolyásoltatik az általános magánjog által s nálunk is a kereskedelmi törvény készítésénél számba kellett venni az általános magánjog actualis állapotát. Történt ez különösen két irányban: 1. minthogy a tulajdonképeni Magyarországon nemcsak codifikált, de még egyáltalában megállapodott modern magánjog nem létezett, lehetetlen volt elkerülni, hogy a kereskedelmi törvénybe számos oly rendelkezés ne vétessék fel, melyek semmi különös kereskedelmi jelleggel nem bírnak, hanem általános magánjogi természetűek, melyek a kereskedelmi törvénybe csak azért vétettek fel, nehogy a kereskedelmi jogviszonyok biztos magánjogi támasz és kellő kiegészítés nélkül maradjanak. Így kerültek a kereskedelmi törvénybe azok az általános magánjogi rendelkezések, melyek a meghatalmazásra, a közkereseti társaságra, a kereskedelmi ügyletek értelmezésére, az egyetemleges kötelezettségre, a kártérítésre, a szerződéseknek kötbér, foglaló, bánatpénz általi megerősítésére, a késedelemre és késedelmi kamatokra, a dologi jogok jóhiszemű megszerzésének védelmére, a zálogjogra, a kereskedelmi ügyletek megkötésére és teljesítésére, a vételre stb. vonatkoznak; 2. hozzájárult, hogy a magyar korona területén különböző magánjog áll fenn, minélfogva számos magánjogi intézkedést már azért is fel kellett venni a kereskedelmi törvénybe, hogy a kereskedelmi forgalom ne csak a specifikus kereskedelmi jogszabályok, hanem az azokat kiegészítő magánjogi szabályok tekintetében is minél egyenlőbb, egységesebb elbírálás alá essék.

Ily módon a kereskedelmi törvény sokkal nagyobb terjedelmet nyert, mint a meddig a specifikus kereskedelmi jog köre terjed, minek annál nagyobb jelentősége volt, mert ezzel lényegesen kitágítottuk a magyar korona területi jogegységét, e mellett az általános magánjognak is haszna volt belőle, mi sem

lévén természetesebb, mint hogy a gyakorlat a kereskedelmi törvény magánjogi intézkedéseit a nemkereskedelmi ügyekben is alkalmazza, abból indulván ki, hogy a törvényhozás azokat úgy állapította meg, a mint azok a kereskedelmi törvénybe való felvételre való tekintet nélkül is helyeseknek találtattak.

Ez a viszony a kereskedelmi és az általános magánjog között azonban természetesen csak addig maradhat fenn, a míg az utóbbi ugyanabban az állapotban marad, melyben a kereskedelmi törvény keletkezésekor létezett. Mihelyt tehát a kidolgozás alatt álló *polgári törvénykönyv* elkészül, lényegesen megváltozik az az alap, melyre a kereskedelmi törvény készítésekor helyezkednünk kellett. Következésképpen a kereskedelmi törvény épülete sem maradhat változtatás nélkül s a revisio szükségé már a polgári törvénykönyvre való tekintettel is előáll. Ellenkező esetben oda jutnánk, hogy a kereskedelmi és polgári törvénykönyv között ellenmondások keletkeznének, előre látható lévén, hogy a polgári törvénykönyv a kereskedelmi törvény magánjogi intézkedéseit nem fogja változatlanul átvenni, s a mennyiben érdemileg nem is akarna eltérni, már az elhelyezés és szövegezés különbözősége is elegendő arra, hogy azok a gyakorlatban különbözően alkalmaztassanak. E megfontolás indította a németeket is arra, hogy a kereskedelmi törvényt abból a szempontból is módosítsák, miszerint az új polgári törvénykönyvvel összhangzásban álljon. Ebben a tekintetben is tehát a német példa hatása és útmutatása alatt állunk.

Egyben azonban mégis nagy a különbség a leendő magyar és a német polgári törvénykönyv viszonya között a kereskedelmi törvényvel szemben, melyet nem szabad figyelmen kívül hagyni. A németek szerencsésen eljutottak odáig, hogy nemcsak a kereskedelmi, hanem az általános magánjog is közös birodalmi joggá vált, úgy hogy az új német polgári törvénykönyvnek ugyanaz a területi kiterjedése, mint a kereskedelmi törvényé. Ennek folytán az az egyik magánjogi körülmény, a mely a régi német keresk. törvény alkotására ugyanolyan befolyást gyakorolt, mint a magyarra, t. i. az általános magánjog különbözősége, az új polgári törvénykönyvvel megszűnt s teljesen fölöslegessé vált a keresk. törvényben olyan intézkedéseket meghagyni, melyek a polgári törvénykönyvben tartalmazzanak. Nálunk

ellenben sajnos a magánjog és keresk. jog területi viszonya az új polgári törvénykönyv által csak annyiban változik, a meny-nyiben ez Erdélyre s a tulajdonképpeni Magyarország területéhez csatolt határőrvidékre, valamint Fiumére is ki fog terjedni, a mely területek t. i. minden tekintetben a magyar országgyűlés hatásköre alatt állanak. Horvát-Szlavonországra ellenben az új polgári törvénykönyv nem fog kiterjedni, hanem a társországok autonómiája a magánjog terén azon túl is fennmaradván, továbbra is az ott érvényben lévő osztrák polgári törvénykönyv vagy egy esetleg helyébe lépő új horvát polgári törvénykönyv fogja a magánjogviszonyokat szabályozni. Lesz tehát az új magyar polgári törvénykönyv elkészülte után is kétfele magánjog a magyar korona területén s ennyiben a keresk. törvény revisiójánál ugyanazon helyzetben leszünk, melyben 1875-ben voltunk. Bármennyire indokolt lenne is tehát magában véve az új keresk. törvényből mindazt kihagyni, a mi tisztán magánjogi természetű, ezt mégis csak azzal a korlátozással fogjuk tehetni, hogy oly intézkedéseket érintetlenül hagyjunk, melyek az egy-mástól eltérő magánjogoknak a keresk. forgalom számára történt kiegyenlítése végett vétettek fel. Sőt minthogy az új polgári törvénykönyv esetleg még több eltérést fog mutatni az osztrák polgári törvénykönyvtől, mint a mennyi jelenleg van, a midőn a magyar birói gyakorlat is az osztrák polgári törvénykönyvből merít: az sem lehetetlen, hogy a kereskedelmi jogegység érdekében a kereskedelmi törvény magánjogi intézkedéseit nemcsak apasztani nem fogjuk, hanem még szaporítanunk kellend.

VI.

Hátra van még röviden arról a kérdésről nyilatkoznom, *mikor és hogyan* fogjunk a kereskedelmi törvény revisiójához?

Azon viszony ecsetelése után, mely a kereskedelmi törvény és az általános magánjog között létezik: azt hiszem, fölösleges bizonyítani, hogy a kereskedelmi törvény revisiója csakis *a polgári törvénykönyv kidolgozásával kapcsolatban* történhetik. Így történt ez Németországban is s erről a kapcsolatról csak abban az esetben lehetne és kellene lemondanunk, ha a polgári

törvénykönyv elkészítése beláthatatlan időre halasztást szenvedne s a kereskedelmi törvény revisiójával annyi ideig várni nem lehetne.

De habár a polgári törvénykönyv előkészítésének immár harminczéves története (az első javaslat *Hoffmann Páltól* 1871-ben tétetett közzé) sok csalódásban részesítette a nemzetet: most már talán mégis alapos a remény, hogy e nagy nemzeti mű nemsokára be lesz fejezve. A kereskedelmi törvény revisiójának összekapcsolása a polgári törvénykönyvvel egyébiránt nem jelenti éppen azt, hogy a revisio már csak akkor vehető munkába, miután a polgári törvénykönyv végleg elkészült és törvényerőre emelkedett. Lehet azt úgy is csinálni, hogy a kereskedelmi törvény revisiója már most vétetik munkába s a polgári törvénykönyv előkészítésével párhuzamosan készítették elő. A revisio oroszánrésze ugyanis azokra a tárgyakra esik, melyek, mint a kereskedelmi jog sajátos ügyei, az általános magánjogtól függetlenek. Csak a revisio *befejezése*, az új kereskedelmi törvény *végleges* magállapítása és törvényerőre emelése az, mely a polgári törvénykönyv létrejövedele előtt nem lehetséges.

Ez a párhuzamos előkészítés annál ajánlatosabb, mert ha előbb be akarjuk várni a polgári törvénykönyv szentesítését: akkor elveszítjük az előkészítésre azt az időt, mely addig el fog telni, s minthogy a feladat sokkal nagyobb és nehezebb, hogysen azt elhamarkodva *szabadna* és nagyon rövid idő alatt *lehetne* megoldani, a revisio megindítása a polgári törvénykönyv teljes elkészülte utáni időre azt eredményezné, hogy annak befejezését még ezen időpont után is csak évek múlva lehetne reményleni; holott ha a revisio a polgári törvénykönyv előkészítési munkájával párhuzamosan halad, a két törvénykönyv, éppúgy, mint Németországban, a hol a kereskedelmi törvény revisiójához szintén még a polgári törvénykönyv elkészülte előtt fogtak, egyidejűleg léphetne életbe. Így aztán egyszerre kezdődnek úgy az általános magánjogra, mint a kereskedelmi jogra nézve az *új aera*, melyben az elmélet és a gyakorlat minden további megzavarás nélkül munkálkodhatnék e két jogrendszernek magasabb szerves egységgé való összeolvasztásán!

Okom van hinni, hogy a magas kormány is ezt az eljárást tartja legcélszerűbbnek; legalább azok a nyilatkozatok, melyek e kérdésről újabban tétettek, különösen azok, melyeket a legközvetlenebbül érdekelt kereskedelmi és igazságügyminiszter úgy a folyó, mint a jövő évi állami költségvetés képviselői tárgyalásakor tett: erre engednek következtetni.

A Magyar Jogászegylet alapszabályai.

1. §. A Magyar Jogászegylet célja a jogtudomány művelése és a hazai jogélet fejlesztése.

Székhelye Budapest.

2. §. Célja elérésére szolgálnak különösen:

1. előadások és vitatkozások;

2. a jogirodalom, az igazságszolgáltatás és a jogi törvényhozás fontosabb mozzanatainak kritikai vagy ismertető méltatása;

3. pályadíjak kitűzése tudományos és az igazságügyi törvényhozás körébe vágó munkálatokra;

4. évkönyv és időszaki közlöny kiadása;

5. jogtudományi könyvkiadó vállalat létesítése.

3. §. Az egyletnek alapító, rendes, levelező és tiszteletbeli tagjai vannak.

4. §. A rendes, alapító és levelező tagok a jogi szakemberek közül a teljes ülésen választatnak bármelyik tagnak indokolás nélküli indítványára, vita nélkül, titkos szavazás után.

A rendes és levelező tagok belépése egy évi időszakra történik; a tagok névsorába való beiratkozás hallgatag megújítottnak tekintetik mindaddig, míg az illető tag nem tudatja kilépését az igazgató választmánynyal.

Budapesti lakos csak rendes tag lehet.

5. §. Tiszteletbeli tagokká választathatnak, a kik a jogtudomány, a törvényhozás, az igazságszolgáltatás, vagy az egylet érdekei körül különös érdemeket szereztek.

A tiszteletbeli tagok választása a közgyűlésen az igazgató-választmány indítványa folytán, vita nélkül, titkos szavazás után történik.

6. §. A rendes, alapító, levelező és tiszteletbeli tagokat egyenlő jogok illetik.

7. §. A rendes tagok évi tagsági díja 5 forint; a levelező tagoké 3 forint.

A mely tag egyszer-mindenkorra 200 forint alapítványi tőket ajánlkozik az egyletnek, alapító taggá lesz.

A tiszteletbeli tagok mint ilyenek tagsági díjat nem fizetnek.

8. §. Az egylet igazgató-választmányát képezik: az elnök, három alelnök, négy titkár, könyvtárnok, pénztárnok, ügyész és 36 választmányi tag.

A közgyűlés hat választmányi tag állását betöltetlenül hagyhatja.

9. §. Az igazgató-választmány vezeti az egylet összes ügyeit és végrehajtja a hozott határozatokat.

Az igazgató-választmány határozatképességéhez szükséges, hogy az elnök vagy az alelnök s az elnökön kívül még négy igazgató-választmányi tag jelen legyen.

10. §. Az egyletet kifelé az elnök képviseli.

11. §. Az egylet lehetőleg hetenként egyszer teljes-ülést tart.

A nyári hónapokban teljes-ülések rendszerint nem tartatnak.

12. §. A tárgyalásokra bármely tag vendéget vezethet be.

13. §. A rendes közgyűlés évenként egyszer tartatik.

Az igazgató-választmány határozata, vagy tíz tag kívánsága által rendkívüli közgyűlés hívandó össze.

14. §. A közgyűlés tárgyai:

1. az igazgató-választmány évi jelentése;
2. a számvizsgálók jelentése a lefolyt egyleti év számadásairól és az egylet vagyonáról;

3. három számvizsgáló választása a legközelebbi rendes közgyűlés elé terjesztendő számadások megvizsgálása végett;

4. a legközelebbi év költségvetésének megállapítása;

5. az igazgató-választmány választása;

6. a tagsági díj megállapítása;

7. a tiszteletbeli tagok választása;

8. az alapszabályok módosítása;

9. az egylet feloszlata és az egylet vagyona feletti rendelkezés

10. az egyletet érdeköl egyéb indítványok tárgyalása.

15. §. A rendes közgyűlés elé hozandó minden önálló indítvány legalább 8 nappal a közgyűlés előtt benyújtandó az elnöknek.

16. §. Az egylet minden üléséről jegyzőkönyv vétetik fel.

A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyzőkönyvvezető írják alá. A közgyűlés jegyzőkönyvét a jelenvoltak közül az elnök által e célra felkért két tag hitelesíti.

17. §. A közgyűlés, valamint minden egyéb ülés határozatai is viszonylagos szótöbbséggel hozatnak; az elnök rendszerint nem szavaz. Ha a szavazatok egyenlően oszlanak meg, az elnök szavazata dönt.

A választások a jelenlevők abszolút többsége folytán válnak érvényesekké.

18. §. Az alapszabályok módosítása, az egylet feloszlata és a vagyon hovafordítása iránt csak oly közgyűlés határozhat, melyen a tagoknak legalább fele jelen van; határozat hozatalához a jelenlevőknek legalább két harmad többsége kíváztatik.

Ha az alapszabályok módosítása, az egylet feloszlata és a vagyon hovafordítása céljából összehívott közgyűlésen a tagok nem jelennek meg határozatképes számban, újabb közgyűlés tartandó, mely tekintet nélkül a jelenlevők számára, kétharmad szótöbbségével határoz.

Ezen közgyűlés feltétlen határozatképessége a meghívóknak kitéendő.

19. §. A közgyűlés mindazon határozatait, melyek az alapszabályok megváltoztatását, az egylet feloszlását s ez esetben vagyonának hovafordítását czélozzak, fogantatás előtt a m. kir. belügy-ministerhez kell felterjeszteni.

20. §. Ha az egylet az alapszabályokban meghatározott czél és eljárás, illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a kir. kormány által a mennyiben további működésének folytatása által az állam vagy az egyleti tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék, haladéktalanul felfüggesztetik a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest végleg fel is oszlattatik, vagy esetleg az alapszabályok legpontosabb megtartására különbeni feloszlata terhe alatt köteleztetik.

